

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 305/2013-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. mája 2013 predbežne prerokoval sťažnosť J. O., Z., zastúpenej advokátkou Mgr. M. M., P., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva podľa čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17 CoP 9/2013-79 z 20. februára 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. O. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. mája 2013 doručená sťažnosť J. O. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“),

základného práva podľa čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 CoP 9/2013-79 z 20. februára 2013.

Sťažovateľka v podstatnej časti sťažnosti uviedla, že Okresný súd Brezno rozsudkom sp. zn. 8 P/306/2012 zo 4. decembra 2012 vo veci starostlivosti o maloleté deti rozhodol tak, že:

„Maloleté deti O., P... a P... sa zverujú do osobnej starostlivosti matky.

Otec je povinný s účinnosťou od 01. 07. 2012 prispievať na každé z detí po 26,65 Eur mesačne a v budúcnosti pri zmene výšky životného minima na maloleté nezaopatrené dieťa, alebo nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona na každé z nich sumou vo výške 30 % z takto zmeneného životného minima a to vždy do 15-teho dňa každého mesiaca dopredu, k rukám matky maloletých detí.

Za obdobie od 01. 07. 2012 do 04. 12. 2012 otcovi dlh na zročnom výživnom na maloletého P. nevznikol. Za uvedené obdobie otcovi vznikol dlh na zročnom výživnom na maloletého P. vo výške 86,80 Eur, tento dlh je otec povinný zaplatiť k rukám matky maloletého do 60 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

Súd styk otca s maloletým P. neupravuje, ponecháva ho na dohodu rodičov.

Súd upravuje styk otca s maloletým P. tak, že...

Vo zvyšku sa návrh matky zamieta.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.“

Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka v časti výrokov odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 17 CoP 9/2013 z 20. februára 2013 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľka namieta, že týmto rozsudkom boli porušené «základné práva na konanie pred nestranným súdom zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky... a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd..., ďalej čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd... Podľa článku 18 Dohovoru opravách dieťaťa platí zásada, že obaja rodičia majú spoločnú

zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa, čl. 41 ods. 1, 3, 4 Ústavy, ktoré zaručujú ochranu rodičovstva a rodiny, rovnaké práva deťom narodeným v manželstve i mimo neho, právo rodičov na starostlivosť a výchovu detí. Ústava SR v čl. 19 ods. 1 zaručuje právo každého na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a ochranu mena, ľudskú dôstojnosť a rovnosť práv zaručenú v článku 12 Ústavy SR...

Súdmi zistený skutkový stav nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Súdny zistili, že otec si hľadá prácu doma aj v zahraničí, a pokiaľ mu v tom nezabránili objektívne okolnosti, dosahoval taký príjem, že platil na výživu maloletých detí výživné 200 eur mesačne a prispieval vo výške 100 eur na úhrady spojené s užívaním bytu, ktorého je spoluvlastníkom v režime BSM s matkou detí, a ale nežije v ňom. Aké objektívne okolnosti mu zabránili v dosahovaní adekvátneho príjmu, súd nezisťoval, nezisťoval príčinu skončenia pracovného pomeru v skúšobnej dobe. ... Súd nevykonal dokazovanie dopytom na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, či boli v danom regióne voľné pracovné miesta, resp. v širšom regióne, keďže otec nebol viazaný iba na miesto trvalého bydliska, keďže sa o deti osobne nestaral. Nezmienal sa v odôvodnení rozsudku o pracovných ponukách, ktoré matka uvádzala, že boli k dispozícii v čase rozhodovania súdov. Súd mal ďalej za preukázané „zo súdneho spisu“ (súd neuviedol, z ktorého pred ním vykonaného dôkazu) že otec sa osobne staral o deti, v čase neprítomnosti matky, keď pracovala v T. Toto tvrdenie zrejme otca, sa nezakladá na pravde, nakoľko v čase, keď bola matka v T., sa o deti starali osobne jej rodičia, pokiaľ išlo o obdobie, ktoré zasahovalo do školského roka, a cez prázdniny boli s ňou v T. Súd si musel túto skutočnosť osvojiť zrejme z tvrdenia otca v odvolacom konaní, a keďže v rozpore s § 214 OSP nenariadil pojednávanie, matka sa k nim nemohla nijakým spôsobom vyjadriť, čím došlo zo strany súdu k odňatiu práva konať pred súdom zaručené ústavou ako aj medzinárodnými dohovormi.

Odvolací súd uvádza, že nie je správne vytýkať len otcovi, že nehľadá riadnu prácu, pretože matka je v rovnakej pozícii ako on, t. j. že je nezamestnaná. Súd ale opomenul, že na rozdiel od otca musí svojim deťom zabezpečiť bývanie, úhradu nákladov spojených s bývaním, náklady detí v škole, stravu, oblečenie, spláca pôžičku aj za otca, v prípade, že by tak nerobila, prišla by aj s deťmi o strechu nad hlavou. Osobne sa o deti stará, pričom sama uhrádza náklady na deti.

Otec je vo veku 36 rokov, zdravý, bez vyživovacích povinností voči iným osobám, a napriek tejto skutočnosti – keď schopnosti a možnosti otca nie sú obmedzené, určil jeho vyživovaciu povinnosť voči deťom vo výške 26,65 eur, i keď ide o deti s povinnou školskou dochádzkou, vo fáze fyzického a duševného vývinu, ktoré nie sú schopné sa samostatne živiť. Maloletý P. má 15 rokov, navštevuje prvý ročník Gymnázia v B. Náklady na cestovné do školy do B. predstavujú 1,44 eur za obojsmernú cestu denne, t. j. 31,68 eur mesačne. Ako dyslektik pravidelne raz do mesiaca navštevuje s matkou psychologickú ambulanciu v B., náklady na cestu sú 1,25 eur študentský lístok z B. do B., t. j. 2,50 eur obojsmerne, matku stojí cesta Z. – B. 3,90 eur. Náklady na cestovanie predstavujú spolu 38,08 eur mesačne. Maloletý potrebuje okuliare, náklady na ne predstavujú cca 200 eur za 2 roky, t. j. 8,33 eur mesačne. Na stravu vrátane obedov minie matka cca 180 eur. Náklady na mobil maloletého predstavujú cca 10-15 eur mesačne, školské pomôcky cca 50 eur za polrok, t. j. 8,33 eur za mesiac, kozmetika cca 25 eur mesačne. Maloletý P. navštevuje 5. ročník základnej školy v Z., náklady na obedy v školskej jedálni predstavujú 20 eur mesačne, náklady na stravu doma cca 120 eur mesačne, náklady na školské pomôcky cca 30 eur polročne, t. j. 5 eur mesačne, kozmetika 20 eur mesačne, Náklady na mobil maloletého predstavujú cca 10 eur mesačne. K nákladom na deti ako odôvodneným potrebám maloletých detí sa súd nevyjadril vôbec, neurobil tak ani súd prvého stupňa, čo je tiež v rozpore so spravodlivým a odôvodneným rozhodnutím, ktorému by predchádzal spravodlivý súdny proces. V tejto časti je rozsudok nepreskúmateľný, a zjavne neodôvodnený. Takýmto postupom odvolací súd poprel nie len právo na spravodlivý súdny proces (zaručené v článku 46 Ústavy SR, ale a ľudskú dôstojnosť a rovnosť práv (zaručené v článku 12 Ústavy SR).

Vyživovacia povinnosť 26,65 eur mesačne na školopovinné dieťa za danej situácie otca iba motivuje naďalej pokračovať v doterajšom spôsobe života, a to deklarovať, že je bez príjmu, prácu si nehľadať, a zbavuje ho akejkoľvek faktickej zodpovednosti a starostlivosti o svoje deti. Súdne rozhodnutie je v rozpore s čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd... Podľa článku 18 Dohovoru o právach dieťaťa platí zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa. Tieto práva zaručuje aj Ústava SR v čl. 41 ods. 1, ktorý zaručuje ochranu rodičovstva a rodiny, ods. 4 právo rodičov na starostlivosť a výchovu detí, v článku 12 ods. 1 a 2 podľa ktorých 1) Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach...

Tu poukazujem na skutočnosť, že som vyčerpal všetky dostupné opravné prostriedky, avšak bezvýsledne. Záver súdu, že suma 26,67 € mesačne na jedno dieťa, ktorou súd zaviazal otca na výživné, pričom jeho schopnosti a možnosti hľadať si prácu nie sú ničím obmedzené, otec je zdravý, má 36 rokov, je z ústavného hľadiska neospravedliteľný, neudržateľný, arbitrárny, popierajúci práva detí, rovnako tak účel a význam noriem rodinného a ústavného práva...»

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby o jej sťažnosti rozhodol ústavný súd týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 41 ods. 1, 4, a čl. 19 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a 2, Ústavy Slovenskej republiky, právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 20. 02. 2013 sp. zn. 17CoP/9/2013 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 20. 02. 2013 sp. zn. 17CoP/9/2013 sa zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania...“

Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol:

«Odvolací súd po preskúmaní obsahu spisu dospel k záveru, že odvolanie matky nie je dôvodné. Krajský súd sa v plnom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu, pretože tento vykonal v prejednávanej veci dostatočné dokazovanie, skutkový stav zistil úplne a správne a z tohto vyvodil aj správny právny záver. S odôvodnením prvostupňového súdu sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje (§ 219 ods. 2 O. s. p.), konštatuje správnosť dôvodov a na tieto odkazuje. Súd prihliadol na nezamestnanosť obidvoch rodičov, riadne a podrobne sa vysporiadal vo svojom odôvodnení so skutočnosťami, že by otec kvôli zdravotným alebo iným obmedzeniam nebol schopný vyživovať svoje deti. Otec si hľadá prácu nielen doma, ale i v zahraničí, a pokiaľ mu v tom nezabránili objektívne okolnosti, dosahoval taký príjem, že platil na výživu maloletých detí výživné vo výške 200,- Eur mesačne a prispieval aj na úhrady spojené s užívaním bytu,

ktorého je spoluvlastníkom v režime bezpodielového spoluvlastníctva manželov s matkou detí, ale nežije v ňom. Ako vyplýva z obsahu spisu, otec maloletých detí pracoval od 01. 07. 2012 s pracovným pomerom na dobu určitú (do 31. 12. 2012) vo Francúzsku. Mal dojednanú mzdu 355,- Eur mesačne, avšak spolu so stravným dostal v mesiaci júl 2012 1.091,37 Eur netto, v auguste 1.808,36 Eur netto a v septembri 516,6 Eur. V tomto čase zaplatil na výživu detí 200 Eur a na úhradu bytu 100 Eur a evidentne tak mienil robiť aj do budúcnosti, o čom svedčí jeho písomné prehlásenie. Preto je právne irelevantné, že matka žiadala, aby súd na toto obdobie určil výživné vo výške 500 Eur na obidve maloleté deti. V súvislosti s prácou v zahraničí otcovi vznikli nepochybne vyššie výdavky so stravou a ubytovaním, napokon, na úhradu týchto slúžilo stravné. Zo mzdy otca 355 Eur by súd nemohol určiť výživné v matkou žiadanej výške ani za obdobie, keď otec bol zamestnaný. V snahe platiť deťom riadne výživné mu zabránilo skončenie pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa v skúšobnej dobe dňa 21. 09. 2012 z dôvodu nedostatku práce (matka podala návrh na úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom dňa 10. 09. 2012, otcovi bol návrh doručený dňa 14. 11. 2012). Od 22. 09. 2012 je otec evidovaný ako nezamestnaný a je bez akéhokoľvek príjmu. Je teda nepochybne, že otec sa účelovo nevyhýba zamestnaniu, ako to tvrdí matka maloletých detí. Tiež mu nemožno vytknúť nezáujem a nestarostlivosť o maloleté deti, pretože zo spisu je zrejmé, že v čase neprítomnosti matky, keď pracovala v T., sa staral o maloleté deti on. V súčasnosti sú obidvaja rodičia nezamestnaní, otec je bez príjmu, matka poberá dávku v hmotnej núdzi... Otec bol evidovaný ako nezamestnaný od 01. 05. 2010 do 30. 05. 2012, následne od 22. 09. 2012 až doposiaľ. Nie je správne vytykať len otcovi, že si nehľadá riadnu prácu, pretože v rovnakej pozícii ako on, je aj matka maloletých detí. Tvrdenia matky, že otec pracuje „na čierno“, nie sú ničím podložené. To, že matka očakáva narodenie ďalšieho dieťaťa so svojím priateľom, tiež nemôže mať bez ďalšieho vplyv na určovanie vyššieho výživného od otca maloletých detí. Pokiaľ sa týka majetkových pomerov rodičov maloletých detí, tieto tiež súd riadne zistil a vyhodnotil. Účastníci konania sú nemajetní, majú v spoluvlastníctve byt, v ktorom žije matka spolu s deťmi a jej priateľom, zatiaľ čo otec žije u svojich rodičov, ktorí ho podporujú, a to aj finančne.

Za týchto okolností, keďže pre súd je rozhodujúci stav v čase rozhodovania vo veci, s prihliadnutím na plnenie vyživovacej povinnosti voči maloletým deťom otcom v čase jeho

zamestnanosti, pričom zamestnanie neukončil dobrovoľne, súd rozhodol správne, keď mu určil vyživovaciu povinnosť na spodnej hranici stanovenej zákonom. Súd vyhodnotil aj skutočnosť, že matka maloletých detí má voči nim zo zákona rovnakú vyživovaciu povinnosť ako ich otec (... každý z rodičov... § 62 ZR), pričom prihliadol aj na jej osobnú starostlivosť o deti. Matka rovnako ako otec má povinnosť zabezpečovať zdroj obživy pre maloleté deti a nemôže z neschopnosti získať riadnu prácu obviňovať len otca. V danom prípade sa obaja rodičia rovnakým spôsobom postarali o bývanie pre deti, otec sa s deťmi stretáva, o čom svedčí výrok rozsudku o úprave styku. Okresný súd postupoval správne, vykonal dostatočné dokazovanie, dôkazy riadne vyhodnotil a v dôsledku toho aj vo veci správne rozhodol.»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Podľa názoru ústavného súdu sú závery krajského súdu dostatočné a presvedčivé. V žiadnom prípade sa nejavia ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľka má na vec odlišný názor, sama osebe nezakladá porušenie ňou označených práv.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2013